

12 Het Grote Verhaal Louis Le Roy (1924-2012), ecofilosoof

Wilde tuinen, wilde mensen

Necrologie

De mens kan niet zonder natuur en de natuur kan prima zonder regels. Louis Le Roy, landschapsarchitect, wist dat: mens en natuur moeten samenwerken. Zijn levenswerk is een groene kathedraal bij Heerenveen.

Louis Le Roy werd 'de wilde tuinman' genoemd en dat had verschillende redenen, om te beginnen zijn motto 'Onkruid bestaat niet'. Hij was vanaf de jaren zeventig een bekende ecofilosoof en landschapsarchitect. Hij maakte grote indruk met zijn voor die tijd revolutionaire denken over tuinen en vrijheid, waar zowel de planten als de mensen die het groen beheren recht op moeten hebben. Dankzij hem zouden veel Nederlanders anders gaan kijken naar het onkruid in hun tuin.

Louis Le Roy, geboren in 1924 in Amsterdam, is vorige week zondag op 87-jarige leeftijd in zijn woonplaats Oranjewoud overleden. Hij werd in 1989 benoemd tot professor honoris causa aan de Duitse Carolina Universitat in Braunschweig. Hij kreeg in 2000 de Oeuvreprijs van het Fonds voor de Beeldende Kunst toegekend. Als ecologisch visionair stelde hij al in de tijd dat het rapport *De grenzen aan de groei* van de Club van Rome uitkwam (1972), dat het anders moest, wilde de mens overleven. Hij publiceerde in 1973 het boek *Natuur uitstakelen, natuur inschakelen*, waarin hij het ecologisch tuinieren bij een breed publiek introduceert. Een kernbegrip in zijn denken was de symbiose van de mens en de natuur. Volgens hem moet de mens de natuur niet beheersen, ze moeten samenwerken. Dit gold ook binnen de bebouwde kom: „Omdat de mens een natuurlijk wezen is, moet je de natuur in de steden incorporeren”, schreef hij. Elke stad zou volgens Louis Le Roy het beste één procent van zijn grondgebied kunnen reserveren voor een 'wilde tuin' of ecoprojecten, zones, waar de natuur in de tijd zijn gang moet kunnen gaan.

Op het denken over openbaar groen drukte Le Roy ook zijn stempel. In diverse gemeenten kreeg hij de gelegenheid zijn 'wilde' manier van tuinieren in woonwijken ten uitvoer te brengen. In Groningen (groengebied in de wijk Lewenborg) en Heerenveen (een kilometer lange groenstrook midden in de stad) zijn de resultaten nog altijd te zien. Maar hij liep vaak tegen gemeentelijke voorschriften aan die volgens Le Roy ingevoerd waren door economische belangen. Daarom kocht hij twee hectare grond in Mildam, vlakbij Heerenveen.

Hij begon er, met vrachtwagenladingen afgedankte stenen, tegels en stoepranden, spontaan bouwwerken te maken: zijn Ecokathedraal.

Een jaar of tien geleden liep ik er met hem doorheen. De groen overgroeide steenstapelingen, torens en muurtjes gaven de indruk van een bos met eeuwenoude tempelruïnes. Le Roy was er twintig jaar eerder aan begonnen en het bouwen aan deze 'archeologische' natuurkathedraal ging door. Zo evolueerde een weiland tot een weelderig ecomonument.

In een televisiedocumentaire uit 2005 vertelde hij, terwijl hij intussen druk bezig was in zijn tuin, dat een van de gestapelde torens was opgebouwd uit twintig vrachtwagenladingen sloopmateriaal. Er werden in de loop der tijd ruim 2.000 ladingen door Openbare Werken van Heerenveen bij hem gedumpt. Later, toen zijn gezondheid het liet afweten, kreeg hij hulp van vrijwilligers.

Dat zijn Ecokathedraal ook nu nog altijd niet af is, deerde Le Roy niet. Hij zag het als een proces in de tijd, in de overtuiging dat „honderd jaar niks” is, zoals hij zei, en bovendien: „De natuur gaat eindelijk door.”

LEX VELDHOEN

De Ecokathedraal wordt beheerd door www.stichtingtijd.nl

Louis Le Roy in zijn Ecokathedraal, Mildam, 24 oktober 1999.

Herinneringen aan Louis Le Roy. Hij vond zichzelf „een bouwmeester in ruimte en tijd”. Hij was „juist géén tuinarchitect”.

Ik heb hem wel eens gevraagd: hoe zie je jezelf vooral?” Kunsthistoricus Huub Mous uit Leeuwarden kende Louis Le Roy persoonlijk en heeft zijn loopbaan op de voet gevolgd. „Hij zag zichzelf het liefst als een bouwmeester in ruimte en tijd. Je kunt hem ook beschouwen als een kunstenaar, want zo is hij begonnen.”

In de jaren zestig, toen de aandacht voor milieu en ecologie opkwam, ging hij zich op de natuur in steden richten en kwam met ideeën hoe we daarmee om zouden moeten gaan. „Hij was daarin een pionier.”

Mous beschouwt tijdgenoot Mien Ruys (1904-1999), de bekende Nederlandse tuinarchitect en tijdgenoot van Le Roy, als zijn tegenpool. Want hij was juist géén tuinarchitect. „Hij wilde afzien van elke vorm van ontwerp. Hij werd daarom wel vergeleken met Antonio Gaudí, de bouwer van de *Sagrada Família* in Barcelona, de kathedraal waaraan nog altijd op een organische manier wordt gebouwd. Ook hij maakte van zijn tuinen een bouwwerk, waar mensen eeuwenlang aan werken, net als aan kathedralen.”

Le Roy volgde een tekenopleiding aan de kunstacademie in Den Haag en was aanvankelijk tekenleraar in Heerenveen. Daarna ontwikkelde hij zich als autodidact op het gebied van de biologie en ecologie. „Hij was een veelvraat en las zich in op allerlei terreinen van wetenschap”, zegt Mous. Hij brak door in de jaren zeventig, toen hij na een arbeidsconflict stopte als tekenleraar. Na een televisiedocumentaire over zijn werk werd hij bekend in Nederland en vervolgens, via het internationale lezingencircuit, ook in Duitsland, Zwitserland, België en Frankrijk. Ook in die landen heeft hij projecten uitgevoerd. Mous: „Na de jaren tachtig, de tijd waarin ik hem leerde kennen, zakte zijn bekendheid weg. Maar eind jaren negentig zie je in de planologie nieuwe belangstelling ontstaan voor ontwerpen waarin het geheugen van het landschap en tijdsstructuren in het landschap een rol spelen. Toen werd hij herontdekt als een voorloper op dat gebied. Dat leidde in 2002 tot het boek *Natuur, Cultuur, Fusie*, dat het Nederlands Architectuur Instituut over hem uitbracht.”

De ‘wilde tuin’ die hij in de jaren zeventig van de gemeente in Heerenveen mocht aanleggen tussen twee rijstroken aan de President Kennedylaan, was dertien meter breed en enkele kilometers lang. Er lagen achteloos gevormde wandelpaden van stukken baksteen en beton en muurtjes van opgestapelde stenen, waartussen spontaan klimplanten groeiden. Zo’n 25 jaar later was de tuin in de versukkeling geraakt. „In 2005 is een intentieverklaring opgesteld door de gemeente Heerenveen, dat het gebied rond de President Kennedylaan honderd jaar lang zijn gang mag gaan volgens Le Roods principes”, zegt Mous. In zijn tuin in de Groningse wijk Lewenborg, is men de laatste jaren ook heel actief om zijn werk in stand te houden.

Bij Le Roods twee hectare grote Ecolokathedraal in Mildam bij Heerenveen waren volgens Mous altijd al vrijwilligers actief. Maar nadat Le Roy in 2003 een zwaar ongeval had gehad, kwam hijzelf nog maar zelden vanuit zijn woonplaats Oranjewoud naar Mildam. „De vrijwilligers zetten zijn werk voort. Wel zie je een stijfbreuk, sinds hij het zelf niet meer ontwerpt. Le Roy was heel erg precies in hoe er gestapeld werd, maar de verschillen accepteerde hij. Hij hoopte vooral dat de ontwikkeling van het terrein nog duizend jaar door zou gaan.”

LEX VELDHOEN

